

ՄԻՈՆ

ԽԲ. ՏԱՐԻ-ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ
ՊԱՇՏՈՆԱԹԵՐԹ ԵՐՈՒՍԱԴԵՄԻ ՀԱՅ ՊԱՏՐԻԱՐԳՈՒԹԻՒՆ

موسونہ مجلہ ارمینیہ شریعہ ، دینیة ، ادبیة ، ثقافیة .

"SION" ARMENIAN MONTHLY OF RELIGION, LITERATURE, PHILOLOGY.

1968

Մայիս-Յունիս

Թիւ 5 - 6

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԵՐՈՒՍԱԴԵՄԻ ՀԱՅ ՊԱՏՐԻԱՐԳՈՒԹԻՒՆԸ

ԵՒ ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ

Ներկայ Յունիս ամիսով ուսումնական տարեշրջան մը եւս իր աւարտին կը հասնի, իր հետ բերելով իննամսեայ աշխատանքով շահուած արդար հանգիստ մը բոլորին՝ երբ պիտի ծրագրուին նո՛ր հանգրուաններ յառաջիկայ շրջաններուն համար:

Երուազէմի Հայ Պատրիարքութեան համար, որ հովանաւորն ու յանձանձողն է գաղութիս կրթական կեանքին, անցնող տարեշրջանը եղաւ մասնագութիւններու եւ դժուարութիւններու ժամանակ մը, երբ իր արդէն ծանրաբեռն տնտեսական կացութեան վրայ եկան բարդուիլ 1967-ի Վեցօրեայ Պատերազմին հետեւանք եղող նիւթական պարտաւորութիւններ և սեղմումներ:

Սակայն ինչպէս անցեալին, դժուարութեան այս օրերուն եւս կրթական մեր զոյգ օճախները՝ Սրբոց Թարգմանչաց Երկփորդական Վարժարանն ու Ժառանգաւորաց Վարժարանը եւ Ընծայարանը վայելեցին Ս. Աթոռի վերին իշխանութեան մասնաւոր հոգածութիւնն ու գուրգուրանքը, որպէսզի անխափան շարունակուէր այդ հաստատութիւններուն սրբազան առաքելութիւնը:

Անոնյան է առաջինը՝ Սրբոց Թարգմանյաց Վարժարանը, իր Մանկապարտեզի, Նախակրթարանի եւ Երկրորդական լման բաժիններով անդհաճատելի բարիք Թրն է Երուսաղէմի Հայ դպրութիւն համար, 1929-ի հիմնադրութենէն ի վեր իր հասցուցած բաղմանարիւր շրջանաւարտներով հպարտ հաստատուած Ս. Յակոբեանց Վանքի շրջափակէն ներս, անմիջական շունչին տակ Ս. Աթոռի կրօնարոյր ու հայկական մթնոլորտին, իր շրջանաւարտները տիպար Հայեր են, իրենց ջամբուած ըլլալով հանդերձ կեանքին մէջ յաջողելու համար անհրաժեշտ բոլոր ուսումներն ու գիտութիւնները։ Երջանկայիշատակ Դուրեան Պատրիարքի կողմէ սկզբնապէս հիմնադրուած որպէս Մանկապարտեզ-Նախակրթարան, աւելի քան տասնամեակէ մը ի վեր վարժարանը ունի երկրորդական ուսմանց բաժին մը եւ, որով կարելի կ'ըլլայ այլ նիւթերու կարգին ուսանողներուն ընծայել աւելի խոր եւ հիմնաւոր հայեցի դաստիարակութիւն մը։

Բայց իր կատարած ամենէն կարեւոր դերով բոլորին ու չափորոշեալ առարկայ դարձած հաստատութիւն մըն է Ժառանգաւորաց Վարժարանը եւ Ընծայարանը, կրթական վառարանը Հայ հոգեւորականութեան, որ այս տարի կը բոլորէ իր հիմնադրման 125ամեակը։ Հարիւրէ աւելի տարիներու ընթացքին, սովորական արժեքափերով չգնահատուող աշխատանք մը կատարած է ան, մեր Ժողովուրդին եւ Հայաստանեայց Եկեղեցիի ծառայութեան պատրաստելով բազմաթիւ նուիրուած սպասաւորներ, ուսմանք՝ գանազան ժամանակներու՝ հասած մեր եկեղեցիի նուիրապետութեան ամենէն բարձր դիրքերուն։ Ոչ ոքէ պարտադրուած, այլ խորապէս զգալով պահանջը նման օճախի մը, Երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութիւնը ինքն իր միջոցներով հիմնադրած ու պահած է դպիս, ինքզինքին արտօնելով միմիայն կարճատեւ ընդհատումներ անոր կեանքին մէջ, ինչպէս՝ Առաջին Համաշխարհային Պատերազմի ընթացքին, ուսանողներուն գինուորագրութեան եւ Թուրք կառավարութեան կողմէ բռնի հեռացման սպառնալու։

Վերարացուած Զինադաստիարէն ետք, գլխաւոր ջանքերովը Երջանկայիշատակ Եղիշէ Դուրեան Պատրիարքին, Դպրեմանքին կեանքը վերջին քառասնամեակին ժգ մէկ ընդհատ ունեցած է, նոյնիսկ Երկրորդ Համաշխարհային Պատերազմի կամ աւելի ուշ՝ Պաղեստինեան դէպքերու դժուար տարիներուն։ Նոյնն էր պարագան նախորդ տարի, երբ հակառակ պատերազմին պատճառած շփոթ վիճակին՝ Ամենապատիւ Պատրիարք Ս. Հօր փափաքով եւ հրահանգով Թուրքիայէն ընդունուեցան 22 ասնեթ, Դպրեմանքի ուսանողութեան թիւը բարձրացնելով 30-ի։

Երուսաղէմի Ս. Աթոռը, իր հազարամեայ գոյութեամբ, վայելած բացառիկ դիրքով ու առանձնանորհներով, ինչպէս նաեւ անսահման իր կարելիութիւններով այն ամենէն յարմար միջավայրն է՝ ուր Դպրեմանք մը կրնայ լաւագոյն արդիւնքներ տալ Հայ կրօնականներ պատրաստելու մարդին մէջ։

Իրրեւ սպասարկող Սուրբ այս Երկրին հայկական բազմաթիւ սրբապայքերուն, ժառանգաւոր սան մը աւելի քան եօթ տարիներու իր պատրաստութեան շրջանին կը հմտանայ Հայ Ժիւսագիտութեան, շարականագիտութեան եւ Հայաստանեայց Եկեղեցիի դարաւոր եւ անփոփոխելի սկզբունքներուն ու վարդապետութիւններուն մէջ, որոնց կը միանայ կանոնաւոր եւ անընդմէջ դաստիարակութիւն մը՝ ենթական ընելու համար բազմակողմանի դարգացումով եւ պատրաստութեամբ լուրջ կրօնական մը: Դրպրելմանքը, հաստատութեամբ Վանքի ամենէն խաղաղ մէկ մասին մէջ — հոն՝ ուր կը բարձրանան յաջորդաբար չէնքերը Ս. Թարգմանչաց Վարժարանին եւ Կիւլպէնկեան Մատենադարանին, վերածելու համար այդ շրջանը մշակութային օճախի մը՝ ինքնաբաւ ու բազմերես, իր իւրայատուկ մթնոլորտով եւ սովորական աշխարհիկ կեանքէն կտրուած՝ բոլոր կարելիութիւնները կ'ընձեռէ ծրագրութեամբ եւ մտաւորական աշխատանքի մը համար:

Առաւելաբար իր ա'յս յատկութիւններուն համար է որ, իրրեւ Հայ Եկեղեցիի աւանդութիւններուն պահպանող եւ գիտակից հոգեւորական՝ Երուսաղէմի վարդապետը սփիւռքի գաղութներուն մէջ կը վայելէ սէր եւ յարգանք ժողովուրդի բոլոր խաւերուն կողմէ:

Եւ իրապէս, մանաւանդ վերջին քառասնամեակին, Հայ Երուսաղէմը հանդիսացած է մեծագոյն հայթայթիչը հոգեւորականներու՝ որոնք իրենց պաշտօնին ամբողջական գիտակցութեամբ երկար տարիներ հովուած են կամ առաջնորդած արտասահմանի Հայ գաղութները: Եւ այս բրած է ինքնամատոյց սիրով ու նուիրութեամբ, առանց որեւէ ակնկալութեան, երբ Դրպրելմանքի մը գոյութիւնը նիւթական այնքան ծանր պարտաւորութիւններու տակ կը դնէր Պատրիարքութիւն եւ Ս. Յակոբեանց Միաբանութիւն հաւասարապէս, եւ երբ Լազարեաններու, Սահասարեաններու եւ կամ Մելգոնեաններու բազմաթիւ սփիւռքահայ յաջորդներ կրնային երկրաւոր ու վաղանցուկ իրենց ոսկին վերածել ողբական անկորնչելի հարստութեան: Որովհետեւ օժանդակել կրթական որեւէ ձեռնարկի՝ օգնել է անհատներու դարգացումին, սակայն օժանդակել Երուսաղէմի Գլխավորներին կարեւորութեամբ եւ նշանակութեամբ հաստատութեան մը՝ ապահովել է Հայաստանեայց Եկեղեցիին ապագան, եւ անով՝ գնել փրկութիւնը արտասահմանի մեր տարագիր բազմութիւններուն:

Ժառանգաւորաց Վարժարանի հիմնադրութեան 125ամեակին առիթով, Երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութիւնը աւելի քան երբեք ինքզինք պատրաստ կը զգայ շարունակելու այն պատականութիւնը՝ որ իրը եղած է մէկ դարէ ի վեր, նոյնի'սկ եթէ այդ պարտականութեան լիակատար գործադրման համար թափւած ճիգին ու անհնարին զոհողութիւններուն գիտակցութիւնը կամաւոր կերպով պիտի պակսի զանազան մարդոց:

Ա. Գ.